

Z. PRIEŠ SUOMIJĄ

1997 m. vasario 25 d. sprendimas

NEOFICIALI BYLOS SANTRAUKA IR BYLOS APLINKYBĖS

A. Esminiai faktai

Įvykių, dėl kurių pareiškėja pateikė Konvencija pagrįstą skundą, metu ji buvo susituokusi su X. 1995 m. rugsėjo mėnesį sutuoktiniai išsiskyrė. Abu jie yra infekuoti ŽIV.

Nuo 1991 m. gruodžio iki 1992 m. rugsėjo mėnesio ponas X įvykdė keletą seksualinių nusikaltimų. 1992 m. kovo 10 d. už išžaginimą jis buvo nuteistas kalėti atidedant bausmės vykdymą, vėliau ponas X buvo apkaltintas keliais pasikėsinimais nužudyti dėl neatsargumo remiantis tuo, kad jis sąmoningai rizikavo apkrėsti aukas ŽIV. Nuo 1992 m. kovo 19 d. jis žinojo, jog jo kraujo testas dėl ŽIV infekcijos yra teigiamas.

Nagrinėjant baudžiamąsias bylas Helsinkio miesto teisme, keletas pareiškėją gydžiusių gydytojų ir jos psichiatras, nepaisant jų protestų, buvo priversti duoti parodymus ir atskleisti informaciją apie pareiškėją. Pati ponia Z. atsisakė duoti parodymus, todėl gydytojų parodymai buvo reikalingi siekiant nustatyti datą, kada ponas X pirmą kartą sužinojo ar turėjo pagrindą įtarti, kad jis yra infekuotas ŽIV. Be to, per kratą ligoninėje, kurioje abu gydėsi, policija paėmė pono X ir ponios Z. ligos istorijas, o istorijų kopijos buvo pridėtos prie bylos. Nors bylos nagrinėjimas buvo uždaras, teismo posėdžių ataskaitos buvo paskelbtos didžiausiuose laikraščiuose bent du kartus.

1993 m. gegužės 19 d. Helsinkio miesto teismas nuteisė poną X už tris pasikėsinimus nužudyti dėl neatsargumo bei vieną išžaginimą ir skyrė jam septynerių metų laisvės atėmimo bausmę. Rezoliucinė sprendimo dalis ir teismo sprendimo pagrindimo santrauka buvo paskelbta viešai. Nepaisydamas pono X ir jo aukų prašymų pratęsti konfidencialumo laikotarpį, Teismas nusprendė, kad visas sprendimas ir bylos dokumentai turi būti dešimt metų įslaptinti.

Prokuratūra, ponas X ir aukos pateikė apeliacinius skundus ir 1993 m. rugsėjo 14 d., nagrinėjant bylą Apeliaciniame teisme prašė, kad teismo dokumentai būtų konfidencialūs ilgiau nei dešimt metų.

1993 m. gruodžio 10 d. Apeliacinio teismo sprendimu patvirtintas nuosprendis ponui X už tris pasikėsinimus nužudyti dėl neatsargumo ir jis papildomai nuteistas dar už du nusikaltimus. Teismas padidino laisvės atėmimo bausmę, pratęsdamas ją daugiau nei vienuolika metų. Spaudai buvo leista susipažinti su nuosprendžiu, kuriame buvo nurodyti pilni ponios Z. ir pono X vardai ir kur atskleistos jų infekavimo ŽIV aplinkybės. Apeliacinis teismas nepratęsė pirmos instancijos teismo nustatyto slapto laikotarpio. Jo sprendimą plačiai komentavo spauda.

1994 m. rugsėjo 26 d. Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti pono X apeliacinį skundą.

1995 m. rugsėjo 1 d. Aukščiausiasis Teismas atmetė pareiškėjos kasacinį skundą, kuriuo buvo siekiama panaikinti ar pakeisti Apeliacinio teismo nutartį, nustatančią dešimties metų slaptumo laikotarpį. Teismui priklausantys bylos dokumentai turi būti viešai paskelbti 2002 metais.

B. Bylos nagrinėjimas Europos žmogaus teisių komisijoje

1993 m. gegužės 21 d. pareiškimas buvo pateiktas Komisijai. 1995 m. vasario 28 d. jis pripažintas priimtiniu.

1995 m. gruodžio 2 d. ataskaitoje Komisija, nustačiusi faktus, vienbalsiai išreiškė nuomonę, kad 8 straipsnis buvo pažeistas ir kad būtina ištirti, ar 13 straipsnis taip pat buvo pažeistas.

SPRENDIMO IŠTRAUKA

DĖL TEISĖS

1. Tariamasis Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas

60. Pareiškėja tvirtino, kad ji buvo Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo auka. Jame teigiama:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesams siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.”

61. Vyriausybė ginčijo tvirtinimą, o Komisija nusprendė, kad šis straipsnis buvo pažeistas.

A. Dėl ginčo objekto

1. Tvirtinimas dėl medicininių duomenų nutekėjimo

62. Savo skunde Komisijai pareiškėja, be kitų dalykų, nurodė Suomijos valdžios institucijų nesugebėjimą apsaugoti nuo to, kad spauda nepaskelbtų jos, kaip ŽIV nešiotojos, pilno vardo ir diagnozės bei su ja nebūtų nutraukta darbo sutartis. Komisijai paskelbus savo sprendimą dėl pareiškimo priimtimumo ir naujos informacijos, gautos nagrinėjant bylą Komisijoje, pareiškėja išplėtė šiuos tvirtinimus ir teigė, kad nurodytą informaciją spaudai atskleidė policija ar kita valstybinės valdžios institucija.

Savo memorandume Teismui pareiškėja siekė paaiškinti šiuos tvirtinimus. Ji skundė ne proceso nušvietimą spaudoje ar jos atleidimą iš darbo, o informacijos nutekėjimą, už kurį buvo atsakinga valstybė atsakovė. Šis faktas, jos nuomone, savaime pažeidžia 8 straipsnį.

63. Remdamasi aukščiau pateiktu aiškinimu Vyriausybė teigė, kad skundas neturi jokio realaus pagrindo.

64. Komisija nusprendė, kad nebūtina tirti klausimą dėl informacijos nutekėjimo iš esmės; nagrinėjant bylą Teisme Komisijos atstovas pridūrė, kad šiuo klausimu pateikti parodymai buvo neišsamūs.

65. Teismas taip pat pripažino, kad nebuvo nustatytas konfidencialių medicininių duomenų apie pareiškėją nutekėjimas, už kurį valstybę būtų galima laikyti atsakinga pagal 8 straipsnį.

2. Tvirtinimas dėl diskriminacijos

66. Teisme pareiškėja taip pat teigė, kad Apeliacinio teismo sprendimas buvo šališkas ne tik dėl jos buvusio vyro rasės, bet ir dėl jos lyties. Jos teisės į privatų ir šeimos gyvenimą apribojimas buvo motyvuotas faktu, kad ji buvo moteris, susituokusi su juodaodžiu iš Afrikos.

67. Vyriausybė ginčijo aukščiau nurodytą teiginį. Bylą svarstant Komisijoje pareiškėja nepateikė Konvencijos 14 straipsnio nuorodos. Todėl jai neturėtų būti leidžiama Teisme kelti šiuos bylos aspektus.

68. Komisijos atstovas šiuo klausimu nuomonės nepareiškė.

69. Teismo nuomone, pareiškėjos tvirtinimas, kad ji buvo diskriminuojama, nėra jos skundų, kuriuos Komisija paskelbė priimtinais, papildymas; atrodo, kad tai yra atskiras ir naujas skundas, dėl kurio priimtino Komisija sprendimo nepriėmė. Todėl ne Teismo jurisdikcija jį svarstyti (Žr., pavyzdžiui, 1992 m. lapkričio 27 d. *Olsson prieš Švediją* bylos sprendimą (Nr.2), serija A, Nr. 250, p. 30-31, § 75; 1993 m. birželio 24 d. *Schuler-Zraggen prieš Šveicariją* bylos sprendimą, serija A, Nr. 263, p. 20, § 60).

3. Išvada

70. Todėl Teismas apsiribos kitais pareiškėjos skundžiamais klausimais: nagrinės (1) potvarkius, kad gydytojai duotų parodymus nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš jos vyrą, (2) jos ligos istorijos poėmį ir pridėjimą prie bylos medžiagos, (3) sprendimą viešai paskelbti nagrinėjamą medžiagą nuo 2002 m. ir (4) jos tapatybės ir sveikatos būklės atskleidimą Apeliacinio teismo sprendime.

B. Ar buvo apribota pareiškėjos teisė į privatų ir šeimos gyvenimą?

71. Nebuvo ginčijama, kad įvairios skundžiamos priemonės apribojo Konvencijos 8 straipsnio 1 § pareiškėjai garantuojamas teises į privatų ir šeimos gyvenimą. Teismas nemato priežasties priimti priešingą sprendimą. Todėl Teismas privalo iširti, ar apribojimai atitiko šio straipsnio 2 § reikalavimus.

C. Ar apribojimai buvo pateisinami?

1. Dėl „įstatymų numatytų atvejų“

72. Pareiškėja skundėsi, kad visos keturios ginčijamos priemonės yra susijusios su faktu, kad jos medicininiai duomenys buvo paskelbti bylos prieš X nagrinėjimo metu, taikant Teismo proceso kodekso 17 dalies 23 straipsnio 3 § (žr. § 46), kuris, jos nuomone, suformuluotas „pavojingai“ plačiai. Pareiškėja teigė, kad šiame straipsnyje nenustatytos grupės asmenų, apie kuriuos surinkta medicininė informacija galima naudotis nagrinėjant baudžiamąsias bylas. Be to, įstatymas nesuteikia teisės suinteresuotiems asmenims būti išklaustytiems prieš imantis tokių priemonių, taip pat teisės jas ginčyti. Kad ligos istorija būtų paimta ir pridėta prie bylos medžiagos, net nereikėjo teismo sprendimo. Taigi negalima teigti, kad teisiniai aktai atitinka tikslus ir iš anksto numatytus reikalavimus, kaip tai nurodyta frazėje „įstatymų numatytus atvejus“.

73. Tačiau sutikdamas su Komisija ir Vyriausybe Teismas nenustatė nieko, kas patvirtintų, kad priemonės neatitiko šalies įstatymų ar kad nebuvo galima pakankamai aiškiai numatyti atitinkamo įstatymo pasekmių; tai neatitinka 8 straipsnio 2 § frazėje „įstatymų numatytus atvejus“ formuluojamų kokybės reikalavimų.

2. Dėl teisėto tikslo

74. Pareiškėja tvirtino, kad minėti jos medicininiai duomenys teismo procese prieš X neturėjo tokios svarbos, kad būtų galima ginčijamas priemones laikyti pateisinamomis pagal 8 straipsnio 2 §.

75. Tačiau Teismo neįtikino šis argumentas, iš esmės pagrįstas pareiškėjos *ex post facto* aplinkybių, svarbių bylos prieš X nagrinėjimo rezultatams, vertinimu. Svarbu tik tai, ar ginčijamų priemonių taikymo metu atitinkamos valdžios institucijos siekė teisėto tikslo.

76. Šiuo atžvilgiu Teismas sutinka su Vyriausybe ir Komisija, kad tuo metu

aptariamoms tyrimo priemonėms (žr. § 23, 26 ir aukščiau § 29-32) buvo skirtos „užkirsti kelią ... nusikaltimams“ ir „kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti“.

77. O dėl dešimties metų slaptumo laikotarpio, tai Teismas pripažįsta, kad visuomenė suinteresuota užtikrinti teismo bylos nagrinėjimo skaidrumą ir sykiu užtikrinti visuomenės pasitikėjimą teismais (žr. § 33, 35 ir 36). Ginčytini apribojimai pagal Suomijos įstatymus leidžia kiekvienam visuomenės nariui pasinaudoti savo teise susipažinti su bylos medžiaga pasibaigus teismo nurodytam slaptumo laikotarpiui. Todėl galima sakyti, kaip teigia Vyriausybė ir Komisija, kad jis buvo skirtas „kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti“.

Kita vertus, kitaip nei Vyriausybė ir Komisija, Teismas nemano, kad šį terminą galima laikyti priemone, skirta užkirsti kelią nusikaltimams.

78. O dėl pareiškėjos pilno vardo ir medicininės diagnozės atskleidimo Apeliacinio teismo sprendime (žr. § 36), tai Teismas, kitaip nei Vyriausybė ir Komisija, abejoja, ar būtų galima teigti, kad šiomis priemonėmis buvo siekiama kurio nors 8 straipsnio 2 § nurodyto teisėto tikslo. Tačiau atsižvelgdamas į savo išvadą, pateiktą 113 §, Teismas nemano, kad šį klausimą būtina išspręsti.

3. Dėl „būtina demokratinėje visuomenėje“

(a) Teismo dalyvių argumentai

(i) Pareiškėja ir Komisija

79. Pareiškėja ir Komisija manė, kad pareiškėjos teisė pagal 8 straipsnį į privatų ir šeimos gyvenimą buvo apribota tokiu būdu, kurio negalima pripažinti „būtinu demokratinėje visuomenėje“.

Tačiau jų išvados šiuo klausimu skiriasi. Pareiškėja tvirtino, kad kiekviena priemonė savaime pažeidė 8 straipsnį, tuo tarpu Komisija nustatė pažeidimą svarstydama visas priemones drauge. Komisijos atstovas paaiškino, kad dėl tvirtų įvairių priemonių ir jų pasekmių ryšių visaapimantis įvertinimas pareiškėjai leidžia geriau subalansuoti interesus ir tai yra svarbu sprendžiant šį klausimą.

Taip pat buvo tam tikrų jų pateiktų argumentų skirtumų. Apibendrinti jie ir pateikiami.

80. Pareiškėjos teigimu, nebuvo teisėto tikslo, kurio buvo siekiama minėtomis priemonėmis, ir jos intereso išsaugoti savo tapatybę ir medicininės diagnozės slaptumą reikiamo proporcingumo.

O dėl nurodymų gydytojams ir jos psichiatrui duoti parodymus, tai ji pažymėjo, kad pateiktas X kaltinimas ne dėl trijų, o dėl penkių pasikėsinių nužudyti dėl neatsargumo neturėjo didelės įtakos baudmės dydžiui ir vargu ar suteikė nukentėjusioms galimybę gauti atlyginimą už X padarytą žalą. Bet kuriuo atveju X būtų nuteistas už lytinius nusikaltimus remiantis dviem likusiais kaltinimais. Atsižvelgiant į Suomijos įstatymų numatytą ŽIV nešiotojo pareigą informuoti savo gydytoją apie galimą ligos šaltinį (žr. § 44), minėti nurodymai veikiau gali sulaukyti potencialius ir faktinius Suomijos ŽIV nešiotojus nuo kraujo testo ir paskatinti nesikreipti medicininės pagalbos.

O dėl ligos istorijos poėmio ir jos pridėjimo prie bylos medžiagos (žr. § 31-32), tai akivaizdu, kad didžioji šių dokumentų dalis nesusijusi su byla prieš X ir juose nebuvo informacijos, kuri būtų reikšminga nustatant, kada X sužinojo esąs infekuotas ŽIV. Protokoluose esantys duomenys apie Ponios Z. pateiktus parodymus rodo, kad buvo tam tikrų pavienių su X susijusių paaiškinimų, tačiau jų svarba tik teorinė. Miesto teismas neprivalėjo pridėti prie bylos visų poėmio metu gautų duomenų.

Remiantis šiomis aplinkybėmis sprendimas viešai paskelbti teismo posėdžio protokolą po dešimties metų, t.y. 2002 m., negali būti pateisinamas.

Apeliaciniam teismui savo sprendime taip pat nebuvo „būtina“ atskleisti jos tapatybės ir sveikatos būklės detalių ir tuo labiau šį sprendimą nusiųsti faksu didžiausiam Suomijos laikraščiu (žr. § 43). Būtent ši priemonė padarė ypač didelę žalą pareiškėjos privačiam ir

profesiniam gyvenimui. Nagrinėjant bylą Apeliaciniame teisme X advokatas visiškai aiškiai pareiškė, kad ponias Z. nenori, jog informacija apie ją būtų paskelbta.

81. Priešingai nei pareiškėja, Komisija buvo įsitikinusi, kad minėtos priemonės buvo iš esmės pateisinamos, nes nacionalinės valdžios institucijos siekė sužinoti, kada X suprato esąs infekuotas ŽIV. Komisija savo nuomonę pagrindė tuo, kad tiriant pasikėsinimus nužudyti dėl neatsargumo ginami svarbūs visuomeniniai ir asmeniniai interesai.

Komisija, kaip ir pareiškėja, laikėsi nuomonės, kad minėtos priemonės nebuvo taikomos kartu su pakankamomis garantijomis, kurių reikalaujama 8 straipsnio 2 §.

82. Pirmiausia Komisija pažymėjo, kad pareiškėja nebuvo iš anksto įspėta nei apie pirmą nurodymą vyresniajam gydytojui L. duoti parodymus (žr. § 23), nei apie tai, kad jos ligos istorija turi būti paimta ir jos kopija pridėta prie bylos (žr. § 31 - 32). Kadangi pareiškėja nebuvo iš anksto tinkamai informuota apie tyrimo priemones, ji negalėjo joms veiksmingai prieštarauti. Todėl pareiškėja pažymėjo, kad ji nebuvo bylos šalis, o byla buvo nagrinėjama uždaruose posėdžiuose (žr. § 23), tad ji neturėjo galimybių teisme išsakyti savo požiūrį.

Neaišku, kam reikėjo išklausti visus gydytojus (žr. § 23, 26, 29 ir 30) ir kokių priemonių imtasi, jei apskritai imtasi, siekiant apriboti apklausą ir sykiu iki minimumo sumažinti skundžiamą įsikišimą.

83. Be to, nebuvo jokių požymių, rodančių policijos apdairų elgesį iš bylos išimant tam tikrus dokumentus, kad bent jau informacija iš pareiškėjos ligos istorijos nenutekėtų. Pareiškėja taip pat teigė, kad jai nebuvo suteikta jokia teisinės gynybos galimybė ginčyti ligos istorijos poėmį ar jos pridėjimą prie bylos.

84. Be to, nors pagal Suomijos įstatymus teismo protokolus galima laikyti slaptais iki keturiasdešimties metų (žr. § 52) ir visos bylos šalys prašė trisdešimties metų, miesto teismas nusprendė sutrumpinti šį laikotarpį iki dešimties metų (žr. § 33), o Apeliacinis teismas jo sprendimą paliko nepakeistą (žr. § 36).

Netgi manant, kad pareiškėja būtų galėjusi kreiptis į Aukščiausiąjį Teismą prašydama peržiūrėti sprendimą dėl slaptumo trukmės, tai nebūtų jai suteikę jokių garantijų. Nebuvo jokios teisinės nuostatos, suteikiančios jai teisę būti Apeliacinio teismo išklaustyta, ir visos dėl šio klausimo išklaustos šalys nesėkmingai reikalavo pratęsti šį laikotarpį (žr. § 36).

85. Be to, Apeliacinis teismas, paskelbdamas savo sprendimo pagrindimą, atskleidė pareiškėjos pilną vardą ir faktą, kad ji infekuota ŽIV (žr. § 36). Ji neturėjo jokios veiksmingos priemonės oponuoti ar ginčyti šią priemonę.

(ii) Vyriausybė

86. Vyriausybė ginčijo pareiškėjos ir Komisijos išvadą. Vyriausybės nuomone, visos skundžiamos priemonės buvo tinkamai ir pakankamai pagrįstos ir, turint omeny egzistavusias garantijas, buvo proporcingos siekiamiems teisėtiems tikslams. Vyriausybė pasiūlė teismui kiekvieną priemonę išnagrinėti atskirai.

87. Vyriausybės teigimu, gydytojų bei pareiškėjos psichiatro parodymai ir jos ligos istorijos pateikimas teisme lėmė tai, kad X buvo apkaltintas ir nuteistas už du kaltinimus iš penkių dėl pasikėsinimo nužudyti dėl neatsargumo (žr. § 33 ir 36). Šių priemonių tikslas buvo tik gauti informaciją, kada X sužinojo esąs infekuotas ŽIV, ar jis turėjo pagrindo įtarti, kad yra šios ligos nešiotojas.

88. Be to, Vyriausybė tvirtino, kad buvo būtina apklausti visus gydytojus dėl reikalingos informacijos pobūdžio, nagrinėjamų nusikaltimų rimtumo ir svarbos kaltinamajam.

Miesto teismas nurodė gydytojams duoti parodymus ir pareiškėjos prieštaravimas šiuo klausimu buvo pateiktas teismui 1993 m. kovo 3 d., kai vyresnysis gydytojas L. perskaitė jos laišką teismui (žr. § 29).

89. Vyriausybė teigė, kad tai, jog visa medžiaga buvo paimta ir pridėta prie bylos, grindžiama tuo, kad visi medicininiai dokumentai buvo potencialiai susiję su klausimu, kada X sužinojo esąs infekuotas ŽIV. Turint omeny ŽIV infekcijos simptomų įvairovę ir tai, kaip sudėtinga nuspręsti, ar liga buvo susijusi su ŽIV, buvo būtina, kad kompetentingi teisėjai išnagrinėtų visą medžiagą. Nepateikus visos medžiagos būtų kilę abejonių dėl jos patikimumo.

Be to, Vyriausybė nurodė, kad pareiškėja galėjo ginčyti poėmį, remdamasi 1987 m. įstatymo dėl baudžiamųjų tyrimų prievartos priemonių 4 skyriaus 13 straipsniu (žr. § 49).

90. Turėdama omenyje teisėtvarkos viešumo visuomeninę svarbą, Vyriausybė manė, kad atsižvelgiant į bylos aplinkybes slaptumo laikotarpio apribojimas dešimčia metų buvo pagrįstas. Ponią Z. apklausiant kaip liudininkę, ji tiesiogiai nereikalavo, kad jos ligos istorija išliktų slapta ir kad jos pilnas vardas nebūtų nurodytas Apeliacinio teismo sprendime.

91. Apeliacinio teismo sprendime nurodyti pareiškėją kaip X žmoną buvo būtina siekiant pagrįsti sprendimą ir išvadą (žr. § 36). Tai, kad sprendime buvo nurodytas jos pilnas vardas, byloje neturėjo reikšmės, todėl, kaip ir kitų nusikaltimų aukų atvejais, būtų buvę galima neminėti jos pavardės, jei ji būtų pareiškusi tokį pageidavimą.

92. Be aukščiau minėtų apsaugos priemonių Vyriausybė nurodė ir civilinės bei baudžiamosios teisės nustatytas gynimo, kad valstybės tarnautojai nepažeistų konfidencialumo nuostatų, priemones, kuriomis pareiškėja galėjo pasinaudoti remdamasi Suomijos įstatymais, bei galimybę pateikti peticiją parlamento kontrolieriui ar teisingumo ministru (žr. § 53 - 56).

93. Atsižvelgdama į tai Vyriausybė manė, jog Suomijos valdžios institucijos, nagrinėdamos minėtus klausimus, veikė neperžengdamos priimtino ribų ir kad atitinkamai nė viena skundžiama priemonė nepažeidė Konvencijos 8 straipsnio.

(b) Teismo įvertinimas

94. Siekdamas nustatyti, ar ginčijamos priemonės buvo „būtinoms demokratinėje visuomenėje“, Teismas, turėdamas omeny visą bylą, tiria, ar jas teisinančios priežastys buvo tinkamos ir pakankamos, ar priemonės buvo proporcingos siekiamiems teisėtiems tikslams.

95. Todėl Teismas turi atkreipti dėmesį į tai, kad asmeninių duomenų, ir ne tik medicininių, apsauga itin svarbi asmens teisei į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, garantuojamai Konvencijos 8 straipsnio. Duomenų apie žmogaus sveikatą slaptumo išsaugojimas yra gyvybiškai svarbus principas, kurį garantuoja visos Susitariančiųjų šalių teisinės sistemos. Labai svarbu ne tik gerbti paciento asmeninį gyvenimą, bet ir apskritai išsaugoti jo pasitikėjimą gydytojais ir sveikatos apsaugos institucijomis.

Be tokios apsaugos tie, kuriems reikalinga medicininė pagalba, gali neatskleisti asmeninės ir intymios informacijos, būtinoms skiriant tinkamą gydymą, ar netgi nesikreipti į gydymo įstaigas ir taip gali kilti pavojus jų sveikatai, o užkrečiamų ligų atveju - ir visuomenei (Žr. 1989 m. spalio 24 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendaciją Nr. R (89) 14 „Dėl ŽIV infekcijos sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų srities etinių klausimų“, o ypač bendras nuostatas dėl medicininių duomenų konfidencialumo, pateiktas aiškinamajame rašte, § 165).

Todėl vidaus įstatymai privalo suteikti tinkamas garantijas, kad nebūtų perduodami ar atskleidžiami duomenys apie asmenų sveikatą, nes tai prieštarauja Konvencijos 8 straipsniui (Žr., *mutatis mutandis*, konvencijos dėl asmenų apsaugos, susijusios su automatizuotu asmens duomenų apdorojimu 3 § 2(c), 5, 6 ir 9 straipsnius, Europos sutartys, serija Nr. 108, 1981 m., Strasbūras).

96. Aukščiau minėti samprotavimai ypač svarbūs turint omeny slaptos informacijos apie ŽIV infekuotą asmenį apsaugą. Tokių duomenų atskleidimas gali smarkiai paveikti jo asmeninį gyvenimą, pakenkti jo socialinei padėčiai bei profesinei veiklai, jis gali būti pasmerktas gėdai ir ostrakizmo rizikai. Dėl šios priežasties asmenys gali vengti sužinoti diagnozę ar gydytis ir taip pakenkti bet kokioms visuomenės prevencinėms priemonėms, kad epidemija neplistų (Žr. aukščiau minėtos rekomendacijos Nr. R (89) 14 aiškinamojo rašto § 166-168). Todėl itin svarbu nustatyti apribojimo proporcingumą siekiamiems teisėtiems tikslams ir suinteresuotumą, kad būtų apsaugotas tokios informacijos slaptumas. Toks apribojimas negali prieštarauti Konvencijos 8 straipsniui, nebent jį pateisintų viršesni viešieji interesai.

Turint omeny labai intymų ir delikatus informacijos apie asmenį, infekuotą ŽIV, pobūdį, bet kokios valstybinės priemonės, verčiančios perduoti ar atskleisti tokią informaciją be paciento sutikimo, Teismo turi būti labai atidžiai patikrintos, kaip ir garantijos,

užtikrinančios veiksmingą apsaugą (Žr., *mutatis mutandis*, 1981 m. spalio 22 d. *Dudgeon prieš Jungtinę Karalystę* bylos sprendimą, serija A, Nr. 45, p. 21, § 52; 1996 m. rugpjūčio 7 d. *Johansen prieš Norvegiją* bylos sprendimą, *Reports*, 1996-III, p. 1003-1004, § 64).

97. Tuo pat metu Teismas sutinka, kad paciento ir apskritai visos visuomenės interesus dėl medicininių duomenų slaptumo apsaugos gali nusverti poreikis atlikti tyrimą, persekioti už nusikaltimą bei užtikrinti teismo proceso viešumą (Žr., *mutatis mutandis*, aukščiau minėtos 1981 m. Duomenų apsaugos konvencijos 9 straipsnį), jeigu įrodyta, kad pastarieji interesai yra svarbesni.

98. Turint omeny aptariamų tyrimo priemonių kontekstą, privalu atsiminti, kad Teismas neturi teisės pakeisti nacionalinių valdžios institucijų nuomonę dėl teismo procesuose naudojamų įrodymų reikalingumo (Žr., pavyzdžiui, aukščiau minėtą *Johansen* bylos sprendimą, p. 1006-1007, § 73).

99. O dėl klausimo, susijusio su asmeninio pobūdžio duomenų prieinamumu visuomenei, tai Teismas mano, kad klausimas dėl leistinumų ribos turėtų būti paliktas spręsti kompetentingoms nacionalinės valdžios institucijoms, kurios turėtų nustatyti tinkamą dviejų interesų balansą: viena vertus, viešai paskelbti informaciją apie teismo procesą, kita vertus, užtikrinti šalies ar trečiųjų asmenų tokių duomenų slaptumą. Šių ribų apimtis priklausys nuo tokių veiksmų, kaip interesų, kuriems iškilo pavojus, pobūdis ir svarba bei apribojimo rimtumas (Žr., pavyzdžiui, 1987 m. kovo 26 d. *Leander prieš Švediją* bylos sprendimą, serija A, Nr. 116, p. 25, § 58; *mutatis mutandis*, 1996 m. rugsėjo 26 d. *Manoussakis ir kiti prieš Graikiją* bylos sprendimą, *Reports*, 1996-IV, § 44).

100. Atsižvelgdamas į aukščiau minėtus samprotavimus, Teismas nagrinėja ginčijamus pareiškėjos teises į privatų ir šeimos gyvenimą apribojimus.

Kadangi įvairių priemonių pobūdis bei siekiami tikslai buvo skirtingi, jos nevienodai pažeidė pareiškėjos teisę į privatų ir šeimos gyvenimą, taigi Teismas iš eilės išnagrinės kiekvienos priemonės būtinumą.

101. Prieš pradėdamas svarstyti šiuos klausimus Teismas pradžioje pažymi, kad, nors pareiškėja ir neturėjo galimybės būti kompetentingų valdžios organų tiesiogiai išklaudyta, prieš imantis priemonių, jie buvo supažindinti su pareiškėjos nuomone ir interesais šiais klausimais.

Visi pareiškėjos gydytojai prieštaravo įvairiems nurodymams duoti parodymus ir taip aktyviai gynė pareiškėjos interesus, kad būtų užtikrintas jos medicininių duomenų slaptumas. Vykstant ankstyvajai tyrimo stadijai, pareiškėjos laiškas vyresniajam gydytojui L., kur ji ragino neliudyti ir išdėstė priežastis, buvo perskaitytas miesto teismui (žr. § 23, 26, 29 ir 30).

Iš aukščiau minėto laiško galima daryti išvadą, kad pareiškėja dėl tų pačių priežasčių prieštaravo, kad jos ligos istorija būtų paimta ir pridėta prie bylos ir taip būtų atskleisti jos medicininiai duomenys, tai ir įvyko po kelių dienų (žr. § 31 ir 32). Anot pareiškėjos, jos advokatas darė ką tik galėjo, siekdamas atkreipti prokuroro dėmesį į jos prieštaravimą, kad jos medicininiai duomenys būtų naudojami teismo procese.

Be to, prieš patvirtindamas sprendimą dėl dešimties metų slaptumo, Apeliacinis teismas gavo per X advokatą pareiškėjos prašymą, kad slaptumo laikotarpis būtų pratęstas (žr. § 35).

Šiomis aplinkybėmis Teismas įsitikinęs, kad aukščiau apibūdintos priemonės leido atkreipti pakankamą dėmesį į pareiškėjos nuomonę ir tai atitiko Konvencijos 8 straipsnį (Žr., *mutatis mutandis*, 1987 m. liepos 8 d. *W. prieš Jungtinę Karalystę* bylos sprendimą, serija A, Nr. 121, p. 28-29 p., § 62-64, bei aukščiau minėtą *Johansen* bylos sprendimą, p. 1004-1005, § 66). Taigi taikant procedūrą šis straipsnis nepažeistas.

Teismas atkreipia dėmesį ir į tai, kad remdamasi Vyriausybės pareiškimu Teismui pareiškėja galėjo ginčyti poėmį miesto teisme (žr. § 49). Be to, iš 1995 m. rugsėjo 1 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimo aišku, kad Suomijos įstatymai leido pareiškėjai išimties tvarka kreiptis dėl nutarties, kad būtų panaikinta ta Apeliacinio teismo sprendimo dalis, kur nustatyta, kad informacija ir medžiaga apie ją bus viešai prieinama nuo 2002 m. (žr. § 40).

(i) *Nurodymai gydytojams ir pareiškėjos psichiatrui duoti parodymus*

102. O dėl nurodymų, kad gydytojai ir pareiškėjos psichiatras duotų parodymus, tai Teismas pažymi, kad šių priemonių buvo imtasi, nes ponias Z. pasinaudojo savo teise pagal Suomijos įstatymus neteikti parodymų prieš savo vyrą (žr. § 14, 17 ir 21). Vienintelis tikslas buvo išsiaiškinti tai, kada X sužinojo ar turėjo pagrindo įtarti, kad yra infekuotas ŽIV. Gydytojų parodymai tuo metu galėjo būti lemiami sprendžiant klausimą, ar X buvo kaltas tik dėl lytinių nusikaltimų ar ir dėl svarbesnių nusikaltimų, būtent: pasikėsinimų nužudyti dėl neatsargumo, turint omenyje du nusikaltimus, įvykdytus iki 1992 m. kovo 19 d. kai paaiškėjo, kad ŽIV testas yra teigiamas. Nėra abejonių, kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turėjo teisę galvoti, kad labai svarūs vieši interesai liudija, kad X turi būti nuteistas už pasikėsinimą nužudyti dėl neatsargumo pagal visus penkis, o ne tik tris kaltinimus.

103. Teismas pažymi, kad pareiškėjos gydytojams, remiantis atitinkamais Suomijos įstatymais, galėjo būti nurodyta duoti parodymus apie ją be jos sutikimo tik išimtiniais atvejais, t.y. kai tyrimas ir kaltinimai yra susiję su sunkiais kriminaliniais nusikaltimais, už kuriuos skiriama mažiausiai šešerių metų įkalinimo bausmė (žr. § 46). Kadangi gydytojai ir psichiatras atsisakė duoti parodymus policijoje, buvo gauta teismo organo - miesto teismo - sankcija apklausti juos kaip liudytojus (žr. § 28). Apklausa vyko uždareme miesto teismo posėdyje, kur buvo iš anksto nurodyta, kad visi dokumentai, įskaitant liudininčių parodymų protokolus, bus įslaptinti (žr. § 19 ir 23). Visi teismo proceso dalyviai buvo įpareigoti neatskleisti šios informacijos. Remiantis Suomijos įstatymais asmuo, pažeidęs šį įpareigojimą, gali būti patrauktas civilinė ir (ar) baudžiamojon atsakomybėn (žr. § 53-56).

Taigi dėl ginčijamų nurodymų vykęs įsikišimas į pareiškėjos privatų ir šeimos gyvenimą buvo griežtai apribotas ir suderintas su veiksmingomis ir adekvачiomis garantijomis, kad nebūtų piktnaudžiaujama (Žr., pavyzdžiui 1978 m. rugsėjo 6 d. *Klass ir kiti prieš Vokietiją* bylos sprendimą, serija A, Nr. 28, p. 23 - 24, § 49 - 50, ir aukščiau minėtą *Leander* bylos sprendimą, p. 25, § 60).

Todėl Teismas nemato priežasties, dėl kurios būtų galima abejoti teismo nurodymais, kad pareiškėjos gydytojai duotų parodymus (žr. § 23, 26 ir 30). Kaip buvo nurodyta aukščiau, įrodymų gavimo tikslingumas pirmiausia yra nacionalinių valdžios institucijų reikalas ir Teismas negali pakeisti jų nuomonės šiuo klausimu savąja (žr. § 98).

104. Atsižvelgiant į aukščiau minėtus veiksnius, būtent - į teismo bylos prieš X nagrinėjimo konfidencialumą bei į bylos išskirtinį pobūdį, Teismo neįtikino pareiškėjos argumentas, kad įvairūs nurodymai duoti parodymus galėjo sulaikyti Suomijos faktinius ir potencialius ŽIV nešiotojus nuo kraujo testų atlikimo ir nuo kreipimosi į gydymo įstaigas.

105. Remdamasis aukščiau nurodytomis aplinkybėmis Teismas daro išvadą, kad nurodymai pareiškėjos gydytojams duoti parodymus buvo pagrįsti tinkamomis ir pakankamomis priežastimis, kurios atitiko svarbesnį interesą - siekti teisėtų tikslų. Teismas taip pat sutinka, kad priemonių ir tikslų proporcija buvo teisinga. Atitinkamai pagal šį punktą 8 straipsnis nebuvo pažeistas.

(ii) *Pareiškėjos ligos istorijos poėmis ir jos pridėjimas prie bylos medžiagos*

106. Nurodymai, kad gydytojai duotų parodymus, buvo papildyti pareiškėjos ligos istorijos poėmiu ir jos pridėjimu prie bylos medžiagos. Kaip ir pastarųjų priemonių, ankstesniųjų buvo imtasi, kai pareiškėja atsisakė duoti parodymus prieš savo vyrą, ir jų tikslas buvo nustatyti, kada X sužinojo ar turėjo pagrindo įtarti, jog yra infekuotas ŽIV. Jų pagrindą sudarė tie patys svarūs viešieji interesai (žr. § 102).

107. Be to, siekiant išvengti piktnaudžiavimo, joms buvo taikomi tokie patys apribojimai ir garantijos (žr. 103 §). Normos, apibrėžusios aptariamą medžiagą paėmimo sąlygas, taip pat buvo apribotos (žr. § 46 ir 48). Dar svarbiau, kad medžiaga buvo pateikta uždareme teismo posėdyje ir miesto teismas nusprendė, kad bylos dokumentai turi būti slapti. Ši priemonė iš esmės buvo saugoma tų pačių taisyklių ir teisinių gynybos priemonių, kaip ir liudininčių parodymai (žr. § 23 ir 53-56).

108. Tačiau tiesa ir tai, kad poėmis, kitaip nei gydytojų bei psichiatro parodymai, nebuvo teismo sankcionuotas, o buvo atliktas prokuratūros nurodymu (žr. § 31).

Nepaisant to, remiantis įstatymo „Dėl prievartos priemonių tiriant baudžiamąsias bylas taikymo“ 4 dalies 2(2) straipsnio nuostatomis, ligos istorijos poėmis buvo susijęs su būtina sąlyga, kad pareiškėjos gydytojai „turėtų ar būtų įpareigoti duoti parodymus vykstant tyrimui iki teismo dėl dokumente(-uose) esančios medžiagos“ (žr. § 48). Įstatymo numatytos poėmio sąlygos buvo iš esmės tos pačios, kaip ir nurodymų, kad gydytojai duotų parodymus.

Be to, dar prieš įvykdant dokumentų poėmį, miesto teismas nusprendė, kad turėtų būti išklaustyti mažiausiai du gydytojai, o netrukus pareikalavo, kad ir visi kiti gydytojai duotų parodymus (žr. § 23, 26 ir 30). Kitą dieną po poėmio miesto teismas nusprendė visus šiuos dokumentus pridėti prie bylos (žr. § 32). Kaip jau buvo pažymėta, pareiškėja turėjo galimybę ginčyti dokumentų poėmį miesto teisme (žr. § 49 ir 101).

Todėl Teismas mano, kad faktas, jog poėmis buvo įvykdytas prokuratūros nurodymu, o ne teismo sankcionuotas, neprieštaruja 8 straipsniui.

109. O dėl pareiškėjos tvirtinimo, kad dalis medžiagos nebuvo susijusi su byla ir kad nėra vienas dokumentas procese prieš X neturėjo lemiamos reikšmės, tai Teismas dar kartą pakartoja, kad vykstant vidaus procesams parodymų pateikimo ir pripažinimo tikslingumas pirmiausia yra nacionalinių valdžios institucijų reikalas ir pakeisti šiuo klausimu jų nuomonę savąja nepriklauso Teismo jurisdikcija (žr. § 98). Atsižvelgdamas į Vyriausybės pateiktus argumentus, kad duomenų įvairumas galėjo padėti nustatyti, kada X sužinojo ar turėjo pagrindo įtarti, jog yra infekuotas ŽIV (žr. § 89), Teismas nemato priežasčių abejoti nacionalinių valdžios institucijų vertinimu.

110. Todėl Teismas mano, kad pareiškėjos ligos istorijos poėmis ir jos pridėjimas prie tyrimo bylos buvo pagrįstas būtinomis ir pakankamomis priežastimis, svarbesnėmis nei pareiškėjos interesus neatskleisti minėtos informacijos. Teismas sutinka, kad priemonės buvo proporcingos siekiamiems teisėtiems tikslams ir atitinkamai nusprendžia, kad 8 straipsnis dėl šio punkto nebuvo pažeistas.

(iii) Medicininių duomenų slaptumo laikotarpio trukmė

111. Dėl skundo, kad ginčijami medicininiai duomenys taps prienami visuomenei nuo 2002 m., Teismas pažymi, kad slaptumo apribojimas dešimčia metų neatitinka bylos šalių, reikalavusių pratęsti slaptą laikotarpį, pageidavimų ir interesų (žr. § 35).

112. Teismas nėra įsitikęs, kad nustatydamas dešimties metų terminą nacionalinis teismas pakankamai atsižvelgė į pareiškėjos interesus. Privalu atsiminti, kad dėl aptariamąs informacijos pateikimo teismo procese be pareiškėjos sutikimo pareiškėjos teisė į privatų ir šeimos gyvenimą jau buvo smarkiai pažeista. Kitas apribojimas, nuo kurio ji nukentėtų, jeigu medicininiai duomenys būtų viešai paskelbti po dešimties metų, nėra pagrįstas priežastimis, svarbesnėmis nei jos suinteresuotumas, kad duomenys išliktų slapti ilgesnį laiką. Jei sprendimas viešai paskelbti medžiagą nuo 2002 m. bus įgyvendintas, jis prilygs neproporcingam pareiškėjos teisės į privatų ir šeimos gyvenimą apribojimui ir bus pažeistas 8 straipsnis.

Tačiau Teismas apsiriboja aukščiau minėtu sprendimu, nes valstybės reikalas yra rinktis, kokios vidaus teisės priemonės turi būti naudojamos vykdant savo įsipareigojimus pagal Konvencijos 53 straipsnį (Žr. 1979 m. birželio 13 d. *Marckx prieš Belgiją* bylos sprendimą, serija A, Nr. 31, p. 25-26, § 58).

(iv) Pilno pareiškėjos vardo ir informacijos apie sveikatos būklę paskelbimas Apeliacinio teismo sprendime

113. Galiausiai Teismas turi išnagrinėti, ar buvo pakankamų priežasčių, pateisinančių tai, kad spaudoje buvo paskelbtas Apeliacinio teismo sprendimas, kuriame buvo atskleista išsami informacija apie pareiškėją, esančią ŽIV nešiotoja (žr. §36 ir 43).

Pagal Suomijos įstatymus Apeliacinio teismo kompetencija yra, pirma, neminėti sprendime vardų, kurie leistų identifikuoti pareiškėją, ir, antra, tam tikrą laikotarpį išsaugoti sprendimo konfidencialumą, paskelbiant sutrumpintą jo variantą, rezoliucinę dalį ir nurodant

teismo taikytą įstatymą (žr. § 52). Faktiškai taip ir pasielgė miesto teismas, nesuteikdamas jokio pagrindo kritikai (žr. § 33).

Neatsižvelgdamas į tai, ar pareiškėja tiesiogiai prašė, kad Apeliacinis teismas neatskleistų jos pilno vardo ir sveikatos būklės, X advokatas informavo teismą apie pareiškėjos pageidavimą, kad slaptumo laikotarpis būtų pratęstas ilgesniam nei dešimties metų laikotarpiui (žr. § 35). Todėl visiškai aišku, kad pareiškėja nesutiko su minėtos informacijos atskleidimu visuomenei.

Šiomis aplinkybėmis ir atsižvelgdamas į 112 § minėtus samprotavimus, Teismas nepripažįsta, kad ginčijamas paskelbimas buvo pagrįstas kokiomis nors svariomis priežastimis. Atitinkamai minėtos informacijos paskelbimas pažeidė 8 straipsnyje užtikrintą pareiškėjos teisę į privatų ir šeimos gyvenimą.

(v) Išvada

114. Todėl Teismas daro išvadas, kad Konvencijos 8 straipsnis nebuvo pažeistas (1) dėl nurodymų pareiškėjos gydytojams duoti parodymus ar (2) dėl ligos istorijos poėmio ir jos pridėjimo prie bylos medžiagos.

Kita vertus, Teismas pripažįsta (3), kad jeigu įvyks taip, jog minėti medicininiai duomenys bus viešai paskelbti jau 2002 m., bus pažeistas 8 straipsnis, ir (4) kad šis straipsnis buvo pažeistas, paskelbus Apeliacinio teismo sprendime pilną pareiškėjos vardą ir duomenis apie jos sveikatos būklę.

II. Tariamasis Konvencijos 13 straipsnio pažeidimas

115. Pareiškėja taip pat tvirtino, kad dėl teisinių gynimo priemonių, leidžiančių ginčyti kiekvieną pagal 8 straipsnį skundžiamą priemonę, stygiaus buvo pažeistas Konvencijos 13 straipsnis, kur sakoma:

„Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės, pripažintos šioje Konvencijoje, yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone kreipdamasis į valstybės instituciją nepriklausomai nuo to, ar tą pažeidimą asmenys padarė eidami savo oficialias pareigas.”

116. Vyriausybė ginčijo šį požiūrį, nors Komisija, remdamasi savo išvada dėl skundų pagal 8 straipsnį, nemano, kad būtina ištirti, ar buvo pažeistas 13 straipsnis.

117. Atsižvelgdamas į bylos aplinkybes pagal 8 straipsnį Teismas (žr. § 101, 103, 107 ir 109) nemano, kad būtina išnagrinėti jas pagal 13 straipsnį.

III. Konvencijos 50 straipsnio taikymas

118. Pareiškėja reikalavo teisingo atlyginimo pagal Konvencijos 50 straipsnį, kur sakoma:

„Jeigu Teismas nustato, jog sprendimas ar priemonės, kurių ėmėsi teismo ar kokie nors kiti Aukštosios susitariančiosios šalies organai, visiškai arba iš dalies prieštarauja įsipareigojimams pagal ... Konvenciją, taip pat, jeigu šios šalies teisė leidžia tik iš dalies atlyginti šio sprendimo ar priemonių pasekmes, tai prirėikus Teismas gali teisingai patenkinti nukentėjusiosios šalies reikalavimus.”

A. Moralinė žala

119. Pareiškėja nepateikė ieškinio dėl materialinės žalos atlyginimo, o reikalavo, kad Teismas skirtų jai 2 milijonus Suomijos markių (FIM) kaip kompensaciją už moralinę žalą, patirtą atskleidus duomenis apie jos sveikatos būklę ir juos plačiai nušvietus spaudoje.

120. Vyriausybės nuomone, išvada, kad buvo nustatytas pažeidimas, savaime reiškia pakankamą ir teisingą atlyginimą. Bet kuriuo atveju pareiškėjai skiriama suma neturėtų viršyti X nusikaltimų aukoms paskirtų kompensacijų, kurių didžiausia buvo 70 000,00 Suomijos markių (FIN), dydžio.

121. Komisijos atstovas šio klausimo nekommentavo.

122. Teismas pripažįsta, kad pareiškėja patyrė moralinę žalą dėl jos pilno vardo ir sveikatos būklės atskleidimo Apeliacinio teismo sprendime. Teismas mano, kad vien tik pažeidimo nustatymas nėra pakankamas ir teisingas atlyginimas, todėl kompensacija turi būti išmokėta. Įvertindamas kompensacijos dydį Teismas negalvoja esąs suvaržytas šalies vidaus praktikos, nors ir gali ja vadovautis. Vadovaudamasis teisingumo principu pagal šį punktą Teismas skiria pareiškėjai sumokėti 100 000,00 Suomijos markių (FIM).

B. Išlaidos ir sąnaudos

123. Be to, pareiškėja reikalavo atlyginti teismo išlaidas ir sąnaudas, sudarančias 239 838,00 Suomijos markių, pagal tokius punktus:

a) 4 800 Suomijos markių už pono Fredmano darbą šalies teisminiuose procesuose;

(b) išlaidos honorarams nagrinėjant bylą Komisijoje, ponui Fredmanui 126 000 Suomijos markių ir ponui Scheininui 24 000 Suomijos markių;

c) išlaidos honorarams nagrinėjant bylą Teisme, įskaitant memorandumą, 16 800 Suomijos markių ponui Fredmanui ir 9 600 Suomijos markių ponui Scheininui;

(d) 49 800 Suomijos markių Teisme dalyvavusiems advokatams;

(e) 8 838 Suomijos markių už vertimo išlaidas.

Prie aukščiau minėtų teismo honorarų, išmokėtų už 385 darbo valandas, skaičiuojant po 600 Suomijos markių už valandą, turėtų būti pridėtas pridėtinės vertės mokestis (PVM), o suma, gauta kaip teisinė pagalba iš Europos Tarybos, turi būti išskaičiuota.

124. Sutikdama su punktu (a) ir neprieštaraudama dėl punkto (e) Vyriausybė mano, kad punktuose (b) - (d) nurodytas valandų skaičius yra pernelyg didelis.

125. Komisijos atstovas šio klausimo nekomentavo.

126. Teismas nagrinėja aukščiau minėtus ieškinius remdamasis savo teismo praktikos kriterijais, t. y. nustato, ar sąnaudos ir išlaidos buvo faktinės ir būtinos, siekiant užkirsti kelią ar gauti atlyginimą už veiksmus, kurie buvo pripažinti Konvencijos pažeidimu, ir ar pagrįstas jų dydis (Žr., pavyzdžiui, 1995 liepos 13 d. bylos *Tolstoy Miloslavsky prieš Jungtinę Karalystę* sprendimą, serija A, Nr. 316-B, p. 83, § 77).

Taikydamas šiuos kriterijus Teismas mano, kad punktuose (a) ir (e) nurodytos išlaidos turėtų būti atlygintos.

O dėl punktų (b) - (d), tai Teismas nemano, kad visos šios išlaidos būtinos. Vadovaudamasis teisingumo principu Teismas skiria 160 000 Suomijos markių sumą, neskaitant PVM ir išskaičiuojant 10 835 Prancūzijos frankų, kuriuos teismo išlaidoms apmokėti pareiškėja gavo iš Europos Tarybos kaip teisinę pagalbą.

C. Delspinigiai

127. Remiantis Teismo turima informacija, įstatymo nustatyta palūkanų norma Suomijoje šio sprendimo priėmimo dieną yra 11 proc. per metus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS

1. Aštuoniais balsais prieš vieną *nusprendė*, kad nurodymai gydytojams ir pareiškėjos psichiatrui duoti parodymus nepažeidė Konvencijos 8 straipsnio;

2. Aštuoniais balsais prieš vieną *nusprendė*, kad medicininių įrašų apie pareiškėją poėmis ir jų pridėjimas prie tyrimo bylos nelaikomas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimu;

3. Vienbalsiai *nusprendė*, kad 2002 m. įgyvendinus sprendimą viešai paskelbti gydytojų ir pareiškėjos psichiatro parodymų protokolus ir jos ligos istoriją bus pažeistas 8 straipsnis;

4. Vienbalsiai *nusprendė*, kad Helsinkio apeliacinis teismas, atskleisdamas pareiškėjos pilną vardą ir jos medicininę diagnozę, pažeidė 8 straipsnį;

5. Vienbalsiai *nusprendė*, kad nėra reikalo nagrinėti pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 13 straipsnį;

6. Vienbalsiai *nusprendė*:

(a) kad valstybė atsakovė per tris mėnesius privalo sumokėti pareiškėjai 100 000 (vieną šimtą tūkstančių) Suomijos markių kompensaciją už patirtą moralinę žalą ir 160 000 (vieną šimtą šešiasdešimt tūkstančių) Suomijos markių už teisinės išlaidas ir sąnaudas, neskaitant bet kokio taikytino PVM ir atskaičiavus 10 835,00 (dešimt tūkstančių aštuonis šimtus trisdešimt penkis) Prancūzijos frankus, kurie turi būti konvertuoti į Suomijos markes pagal šio sprendimo priėmimo dieną galiojusį valiutos kursą;

(b) paprastos metinės 11 proc. palūkanos turi būti mokamos pasibaigus aukščiau paminėtam trijų mėnesių laikotarpiui iki visiško atsiskaitymo;

7. Vienbalsiai *atmetė* likusią ieškinio dėl teisingo atlyginimo dalį.

Sudaryta anglų ir prancūzų kalbomis ir paskelbta viešame posėdyje Žmogaus teisių rūmuose, Strasbūre, 1997 m. vasario 25 d.

Herbertas PETZOLDAS
Sekretorius

Rolvas RYSSDALAS

Pirmininkas

Remiantis Konvencijos 51 straipsnio 2 § ir Teismo taisyklių B 55 taisyklės 2 §, prie šio sprendimo yra pridėdama iš dalies nepritarianti nuomonė.

IŠ DALIES NEPRITARIANČIO TEISĖJO DE MEYERO NUOMONĖ

I. Teismas pripažino, kad nei nurodymai gydytojams ir pareiškėjos psichiatruui duoti parodymus, nei pareiškėjos ligos istorijos poėmis ir jos pridėjimas prie bylos medžiagos nepažeidė pareiškėjos teisės į privatų ir šeimos gyvenimą.

Teismas nusprendė, kad šios priemonės buvo pateisinamos norint sužinoti, kada X, jos vyras, sužinojo ar turėjo pagrindo įtarti, kad yra infekuotas ŽIV, siekiant nustatyti, ar iki 1992 m. kovo 19 d. įvykdyti nusikaltimai, dėl kurių jis buvo kaltinamas, turėtų būti kvalifikuojami kaip pasikėsinimai nužudyti dėl neatsargumo, kaip tie, kuriuos jis įvykdė po šios datos, ar tik kaip grasinimai lytine prievarta.

Mano nuomone, kad ir kokie būtų teisminio proceso reikalavimai, jie nepateisina gydytojo ir paciento santykių, susijusių su konfidencialia informacija ar tokio pobūdžio dokumentais, atskleidimo.

II. Nurodydamas, kad Suomijos teismų šioje byloje nustatytas dešimties metų „slaptumo apribojimas“ yra per trumpas, Teismas, atrodo, mano, kad medicininiai duomenys gali būti viešai paskelbti tik pasibaigus pakankamos trukmės laikotarpiui.

Neatsižvelgdamas į tai, kas gali būti priimtina dėl kitos informacijos baudžiamosiose bylose, aš manau, kad tokiose kartotekose esantys medicininiai duomenys turi išlikti slapti neribotą laikotarpį.

Nepakanka pateikti argumentą dėl teismų veiklos viešumo užtikrinimo, kad būtų pateisinamas konfidencialių duomenų, netgi po daugelio metų, atskleidimas.

III. Šiame sprendime Teismas dar kartą remiasi nacionalinių valdžios institucijų „nuožiūra nustatyti ribas“.

Aš manau, kad atėjo laikas Teismui atsisakyti šios sąvokos. Teismas per ilgai nesiryžta atsisakyti šios banalios frazės ir jos reliatyvumo.

Tam tikrose srityse įmanoma nustatyti, kokia ta nuožiūra. Pavyzdžiui, visiškai natūralu, kad baudžiamasis teismas skelbia nuosprendį atsižvelgdamas į bausmių, kurias numato teisės aktai, ribas ir remdamasis tuo, kaip jis įvertina bylos svarbumą.

Kai byla susijusi su žmogaus teisėmis, neturi būti vietos formuluotei „savo nuožiūra“, ir valstybės negali spręsti, kas priimtina, o kas ne.

Šioje srityje neperžengiama riba turi būti kuo tikslesnė ir aiškesnė. Ne valstybė, o Teismas turi išspręsti šį klausimą ir Teismo nuomonė turi būti taikoma kiekvienam asmeniui, priklausančiam kiekvienos valstybės jurisdikcijai.

Tuščios frazės apie valstybės nuožiūrą, per ilgai kartojamos Teismo sprendimuose, yra nereikalingos alegorijos, dėl jų atsiranda nesuprantami teiginiai, kad valstybė gali daryti viską, jei Teismas nelaiko, kad tai neprieštarauja žmogaus teisėms.

Reikėtų nedelsiant atsisakyti šios iš principo ydingos ir praktiškai nereikalingos terminologijos.

Europos žmogaus teisių teismo sprendimai

SL Tiražas 1 000 egz. Užsakymas Nr.
Išleido Europos Tarybos informacijos ir dokumentacijos centras, Gedimino 51, 2635 Vilnius
Spausdino spaustuvė